

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska

w sprawie z odwołania J. K.

od decyzji Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 marca 2024 r.
nr DKO-IV[...] o odmowie udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
w dniu 11 września 2024 r.,

w przedmiocie wniosku Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 lipca 2024 r. o wyłączenie
sędziów Sądu Najwyższego: K. W., M. D. i M. S. od rozpoznania sprawy I NO
28/24,

odrzuca wniosek.

UZASADNIENIE

Pismem z 3 lipca 2024 r. Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2023, poz. 1550, z późn. zm.) wniósł o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: K.W., M. D. i M. S. od rozpoznania sprawy I NO 28/24. Dotyczy ona odwołania sędziego Sądu Okręgowego w G. J. K. od decyzji Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 marca 2024 r. (DKO-IV.(...)), na mocy której odmówił sędziemu udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. Jednocześnie w oparciu o treść art. 52 § 1 k.p.c. Minister Sprawiedliwości wniósł o rozpoznanie ww. wniosku przez sędziów Sądu Najwyższego, którzy zostali powołani do pełnienia swojej funkcji na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie

sprzed nowelizacji wprowadzonej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3).

W uzasadnieniu wniosku o wyłączenie sędziów Minister Sprawiedliwości powołał się na art. 187 ust. 1 pkt 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wyrażając jednocześnie pogląd, że „Krajowa Rada Sądownictwa budzi daleko idące wątpliwości, co do niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej”. Ponadto powołał uchwały połączonych Izb – Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – Izby Karnej z dnia 2 czerwca 2022 r., a także orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W podsumowaniu uzasadnienia Minister Sprawiedliwości stwierdził, że w przypadku rozpoznania sprawy przez K. W., M. D. oraz M. S., dojdzie do naruszenia zasady bezstronności postępowania sądowego i wyraził obawy, że orzeczenie może być dotknięte nieważnością postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziów podlegał odrzuceniu.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, jeżeli leczenie to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby (art. 93 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 334 ze zm., dalej również: „p.u.s.p.”). Urlopu dla poratowania zdrowia udziela Minister Sprawiedliwości (art. 93 § 3 p.u.s.p.). W przypadku odmowy udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia sędziemu przysługuje odwołanie składane do Sądu Najwyższego w terminie 14 dni od dnia otrzymania odmowy (art. 93 § 4 p.u.s.p.).

W pierwszej kolejności należy wskazać, że przedmiotowy wniosek złożony został przez podmiot nieposiadający zdolności sądowej. Co do zasady bowiem, Ministrowi Sprawiedliwości nie przysługuje zdolność sądowa, jako że Minister nie posiada osobowości prawnej. Prawo do udziału Ministra Sprawiedliwości w postępowaniu sądowym musi wynikać z konkretnego przepisu prawa,

zaś w ustawie p.u.s.p. oraz w Kodeksie postępowania cywilnego, normującym postępowanie sądowe, brak jest podstawy prawnej przyznającej Ministrowi Sprawiedliwości zdolność sądową, która mogłaby znaleźć zastosowanie w przedmiotowej sprawie.

Ponadto należy odnotować, że Minister Sprawiedliwości nie jest uczestnikiem niniejszego postępowania. O ile bowiem, nie ulega wątpliwości, że sprawa z odwołania od decyzji Ministra Sprawiedliwości o odmowie udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, ma charakter sprawy publicznej, o tyle zauważyć też trzeba, że zgodnie z decyzją ustawodawcy stosuje się do niej przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. W przepisach tych brak jest zaś odpowiednika art. 25 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 935, dalej: „p.p.s.a.”) statuującego zdolność sądową organu administracji publicznej, jak również art. 32 p.p.s.a. określającego wprost organ, którego działanie, bezczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania, jest przedmiotem skargi, jako stroną postępowania.

W świetle powyższego uznać należy, że Ministrowi Sprawiedliwości nie przysługuje status uczestnika postępowania, którym się określa w pismach kierowanych do Sądu Najwyższego. Z tego wynika również, iż Minister Sprawiedliwości nie może skutecznie formułować i składać wniosków procesowych, które podlegałyby rozpoznaniu przez Sąd. Już tylko z opisanych wyżej względów wniosek Ministra Sprawiedliwości o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: K. W., M. D. i M. S. od rozpoznania sprawy I NO 28/24 podlegał odrzuceniu.

Bez względu na powyższe zauważyć należy, że zgodnie z art. 49 § 1 k.p.c., niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48 k.p.c., sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. W kontekście rozpoznawanego wniosku podkreślić należy zwrot ustawowy „w danej sprawie”. Minister Sprawiedliwości w żaden sposób nie wyjaśnił, jaki związek mają sędziowie objęci wnioskiem o wyłączenie ze sprawą odwołania od decyzji Ministra Sprawiedliwości z 19 marca 2024 r. o odmowie udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, poprzestając jedynie na ogólnych uwagach dotyczących ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r.

o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3). Przypomnieć jednocześnie wypada, że o możliwości wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy nie decyduje samo subiektywne przekonanie strony o braku bezstronności sędziego, ale wystąpienie w konkretnym przypadku okoliczności uzasadniających to odczucie. W ocenie Sądu Najwyższego uzasadnienie wniosku o wyłączenie sędziów nie zawiera zaś jakichkolwiek zasadnych okoliczności, które mogłyby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziów objętych wnioskiem w sprawie I NO 28/24.

Po pierwsze podkreślić należy, że przepis art. 9a ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 269 ze zm.), jest przepisem powszechnie obowiązującym, zaś twierdzenia Ministra Sprawiedliwości, o jego niekonstytucyjności pozostają gołosłowne i nie są w żaden sposób usprawiedliwione. Dotąd bowiem niekonstytucyjność wskazanego przepisu nie została stwierdzona we właściwym postępowaniu. Wobec powyższego nie można przyjąć, aby Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie ww. ustawy, nie miała należytego umocowania w ramach systemu prawnego określonego w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Po drugie zaś, uchwała połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. BSA I-4110-1/20, na którą powołuje się w uzasadnieniu Minister Sprawiedliwości i z której wywodzi naruszenie zasady bezstronności i nieważność postępowania, utraciła moc obowiązującą na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. sygn. U 2/20, a zatem nie można z niej dekodować norm prawnych, które pozwalały uznać sąd za nienależycie obsadzony.

Na marginesie odnotować należy, że zgodnie z treścią wskazanej uchwały, „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw

(Dz.U. 2018, poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Minister Sprawiedliwości, przywołując wskazaną uchwałę, pominął całkowicie implikacyjny charakter wypowiedzi Sądu Najwyższego, usuwając z niej jej konstytutywny element, czyli rację w postaci „naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności” w konkretnych okolicznościach.

Ponadto, treść uzasadnienia wniosku Ministra Sprawiedliwości zdaje się częściowo przeczyć jego zasadniczej tezie. Z jednej bowiem strony we wniosku o wyłączenie sędziów Minister Sprawiedliwości kwestionuje status objętych nim sędziów Sądu Najwyższego powołanych po 2017 r. wskazując, że ich udział skutkować będzie nieważnością postępowania, z drugiej zaś, w odpowiedzi na odwołanie J. K. z dnia 25 kwietnia 2024 r., które wpłynęło do Sądu Najwyższego 6 maja 2024 r., odwołuje się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, przy czym każde z przywołanych w piśmie orzeczeń, czyli wyrok z: 24 marca 2021 r. (I NO 3/21) i 23 listopada 2023 r. (I NO 22/23) wydane zostało w składach Sądu Najwyższego, w których zasiadały wyłącznie osoby powołane na urząd sędziego Sądu Najwyższego po 2017 r. W świetle powyższego *prima facie* niezrozumiałe wydaje się rozumowanie Ministra Sprawiedliwości, który twierdzi, że orzekanie w sprawie przez wskazanych we wniosku sędziów prowadzić może do naruszenia zasady bezstronności postępowania sądowego i skutkować nieważnością postępowania, a jednocześnie, zarówno zaskarżoną decyzję, jak i odpowiedź na odwołanie opiera wyłącznie na orzeczeniach wydanych z udziałem sędziów Sądu Najwyższego powołanych na urząd po 2017 r.

Biorąc powyższe pod uwagę, a także przyjmując racjonalność wnoszącego o wyłączenie sędziów, uznać należy, że wniosek Ministra Sprawiedliwości nie znajduje oparcia w przepisach prawa i ukierunkowany jest wyłącznie na pogłębienie chaosu prawnego, ze szkodą dla obywateli, wymiaru sprawiedliwości, a w konsekwencji Rzeczypospolitej Polskiej. Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

JW

[ms]